

بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ کل کشور

۱۱. دورنمای بازار نفت در سال ۲۰۱۷

و قیمت آن در بودجه برخی کشورها

معاونت پژوهش‌های زیربنایی و امور تولیدی
دفتر: مطالعات انرژی، صنعت و معدن

کد موضوعی: ۳۱۰
شماره مسلسل: ۱۵۱۹۹

آذرماه ۱۳۹۵

به نام خدا

فهرست مطالب

۱	چکیده
۲	مقدمه
۳	الف) تحولات عرضه و تقاضای جهانی نفت
۱۷	ب) پیش‌بینی‌ها برای قیمت نفت در سال ۲۰۱۷
۲۲	ج) چشم‌انداز وضعیت درآمدها و سیاست‌های نفتی برخی کشورها در دوران افول قیمت
۲۸	د) بررسی قیمت نفت در بودجه سال آتی برخی کشورها
۳۵	هـ) جمع‌بندی و نتیجه‌گیری
۳۷	منابع و مأخذ

بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ کل کشور ۱۱. دورنمای بازار نفت در سال ۲۰۱۷ و قیمت آن در بودجه برخی کشورها

چکیده

با ظهور دوره کاهش قیمت‌ها در بازار نفت، کشورهای تولیدکننده نفت بسته به میزان وابستگی بودجه‌ای به درآمدهای نفتی، هر ساله به چاره‌اندیشی و سیاستگذاری اقتصادی متعددی می‌پردازند.

پیش‌بینی میانگین قیمت جهانی نفت توسط برخی مؤسسات و بانک‌های تخصصی نظیر گلدمن ساکس، اینوستینگ و مورگان استنلی بین ۴۸/۷۵-۵۴ دلار به ازای هر بشکه در سال ۲۰۱۷ است.

با توجه به پیش‌بینی روند آرام بالارفتن تقاضای نفت طی سال‌های آتی اکثر کشورهای بزرگ تولیدکننده نفت نظیر روسیه، عراق، قطر و کانادا برای تراز مالی بودجه‌ای، قیمت نفت خود را کمتر از ۵۰ دلار به ازای هر بشکه در نظر گرفته‌اند. اما در فروض لایحه بودجه سال ۱۳۹۶، قیمت هر بشکه نفت خام ۵۵ دلار تعیین شده است. در نتیجه به نظر می‌رسد پیش‌بینی ۵۰ دلار در هر بشکه، به صلاح باشد.

علاوه بر این، همان‌طور که تجارب کشورهای بزرگ تولیدکننده نفت طی سال‌های گذشته نشان داده، افزایش درصد وابستگی بودجه به درآمدهای نفتی، کشورها را از داشتن اقتصادی سالم و شکوفا دور خواهد کرد. مقدار استفاده از منابع نفتی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ نیز وابستگی

بودجه به نفت را از ۲۵/۵ درصد در قانون بودجه سال ۱۳۹۵ به ۳۵/۸ درصد افزایش داده است. در هر حال باید توجه داشت اصولاً قیمت و مقدار نفت، همانند نرخ ارز، متغیر سیاست مالی نیست، اما متأسفانه به‌طور سنتی در ایران از این ارقام به‌عنوان متغیر سیاستی استفاده می‌شود که موجب اختلال در بودجه‌ریزی و نیز سایر سیاست‌های اقتصادی شده است.

مقدمه

در شرایطی که قیمت نفت پایین است و هزینه‌های دولت‌ها رو به افزایش، انتظارات روزافزون از دولت‌ها برای ایجاد شغل و انتقال درآمد همواره بسیار چالش‌برانگیز است. کشورهای صادرکننده نفت در دهه ۲۰۰۰ با تجربه قیمت‌های بسیار بالای نفت توانستند ثروت فراوانی بیاندوزند و این گنجینه‌ها به‌طور مقطعی توانست قوت قلبی برای این کشورها باشد. به‌نظر کارشناسان صندوق بین‌المللی پول (IMF, 2016)^۱، عواملی نظیر جذب سریع سرمایه‌گذاری‌ها برای توسعه انرژی‌های تجدیدپذیر، بالابردن بازدهی سوخت، تکنیک‌هایی نظیر فراکینگ^۲ برای استخراج نفت و گاز از منابع نامتعارف و افزایش استفاده از خودروهای برقی، را نمی‌توان در کاهش شدید قیمت نفت انکار کرد. شرایط کنونی بازار هم برای تولیدکننده و هم برای مصرف‌کننده مخرب و آسیب‌زا است و در میان‌مدت و در بلندمدت وضعیت ثابتی ندارد. این امر تهدیدکننده اقتصادهای متکی به نفت است و مانع سرمایه‌گذاری‌های قطعی در این صنعت می‌شود و

۱. IMF(2016). Breaking the oil spell.

۲. تزریق مایع در لایه نفتی با فشار بالا به‌طوری که شکاف‌های موجود در لایه باز شده و نفت و گاز از آن خارج شود را روش فراکینگ گویند.

امنیت انرژی را برای تأمین تقاضای رو به رشد جهانی به خطر انداخته و به‌طور کلی ثبات بازار نفت را به چالش می‌کشد.

در این گزارش ضمن بررسی وضعیت عرضه و تقاضا در سال ۲۰۱۷-۲۰۱۵ و سناریوهای موجود برای سال‌های آینده، پیش‌بینی‌های قیمت نفت در سال ۲۰۱۷ و قیمت آن در بودجه برخی از کشورهای تولیدکننده ارائه شده است.

الف) تحولات عرضه و تقاضای جهانی نفت

در ابتدای سال ۲۰۱۶، تولید نفت ایران در کنار سایر اعضای اوپک به‌دلیل برداشته شدن تحریم‌ها در حدود ۷۰۰ هزار بشکه در روز افزایش یافت. البته سرمایه‌گذاری‌های بالادستی احتمالی در کشور و افزایش سقف تولید نفت به ۴/۸ میلیون بشکه در روز تا سال ۲۰۲۱ با توجه به میزان تولید کنونی،^۱ هنوز قطعیت ندارد. همین‌طور در عراق، علی‌رغم بالا بودن سطح تولید،^۲ کاهش درآمدهای نفتی و ناامنی‌های موجود، تولید آتی نفت این کشور در هاله‌ای از ابهام فرو رفته است. عربستان سعودی، نیز با انقباض شدید بودجه دست و پنجه نرم می‌کند و برنامه‌های پیشرفته‌ای برای تنوع اقتصادی و عدم وابستگی به درآمدهای نفتی (تحت عنوان «چشم‌انداز ۲۰۳۰» و برنامه انتقال ملی) در نظر گرفته است.

حال سؤال این است که هسته اصلی عرضه و جغرافیای رشد تقاضای آتی نفت

چگونه خواهد بود؟

۱. براساس برآورد آژانس بین‌المللی انرژی، میانگین تولید نفت ایران در سه ماهه سوم سال جاری به ۳/۶۶ میلیون بشکه در روز رسید.

۲. ۴/۴۲ میلیون بشکه در روز طی سه ماهه سوم سال جاری.

۱. وضعیت تقاضای جهانی نفت و پیش‌بینی آن در سال‌های آتی

براساس پیش‌بینی‌های موجود رشد تقاضای جهانی نفت در سال ۲۰۱۶ روزانه ۱/۲۳ میلیون بشکه و به‌طور میانگین در حدود ۹۴/۴۰ میلیون بشکه در روز است. رشد مورد انتظار تقاضای جهانی نفت برای سال ۲۰۱۷ در حدود روزانه ۱/۲ میلیون بشکه در نظر گرفته شده و میزان تقاضای کل روزانه ۹۵/۵۵ میلیون بشکه پیش‌بینی شده است. بیشترین میزان رشد تقاضا در منطقه آسیا به‌ویژه در هند و چین تخمین زده شده است. علاوه بر این، با توجه به رشد ۱/۲ میلیون بشکه‌ای تقاضا در سال ۲۰۱۷ برآورد می‌شود که تقاضا برای نفت اوپک در سال ۲۰۱۷ با ۰/۸ میلیون بشکه در روز افزایش، به ۳۲/۷ میلیون بشکه در روز برسد. در جدول ۱ تقاضای جهانی نفت در سال ۲۰۱۶ به تفکیک منطقه‌ای آسیا پاسیفیک، اروپا و آمریکا ارائه شده است.^۱

براساس پیش‌بینی اوپک^۲، رشد تقاضای نفت خاورمیانه در سال ۲۰۱۷ با ریسک‌های داخلی و تنش‌های ژئوپلیتیک مواجه خواهد بود که این میزان رشد تقاضا عمدتاً از سوی کشورهای ایران، عراق، کویت، عربستان، امارات متحده عربی و اردن پیش‌بینی شده که شامل سوخت‌های حمل‌ونقل، مخصوصاً، بنزین و سوخت‌های صنعتی نظیر گازوئیل و نفت سفید برای مصارف خانگی خواهد بود که نقش بسزایی در افزایش سطح تقاضای نفت در این منطقه خواهد داشت.

۱. دبیرخانه اوپک.

2. Opec Oil Market Report, Dec. 2016.

جدول ۱. تقاضای جهانی نفت در سال ۲۰۱۶

(میلیون بشکه در روز)

منطقه	۲۰۱۵	سه ماهه اول ۲۰۱۶	سه ماهه دوم ۲۰۱۶	سه ماهه سوم ۲۰۱۶	سه ماهه چهارم ۲۰۱۶	۲۰۱۶	رشد	درصد تغییر نسبت به ۲۰۱۵
قاره آمریکا	۲۴/۶۰	۲۴/۵۷	۲۴/۷۴	۲۵/۰۸	۲۴/۸۰	۲۴/۸۰	-۰/۲۰	-۰/۸۱
اروپا	۱۳/۷۳	۱۳/۹۱	۱۳/۹۰	۱۴/۲۳	۱۳/۷۲	۱۳/۸۷	-۰/۱۴	۱/۰۴
آسیا پاسیفیک	۸/۰۳	۸/۵۷	۷/۶۳	۷/۶۴	۸/۱۱	۷/۹۹	-۰/۰۴	-۰/۴۹
کل اعضای OECD	۴۶/۳۵	۴۶/۷۸	۴۶/۲۷	۴۶/۹۵	۴۶/۶۳	۴۶/۶۶	-۰/۳۰	-۰/۶۵
سایر آسیا	۱۲/۰۴	۱۲/۴۲	۱۲/۶۳	۱۲/۴۲	۱۲/۷۳	۱۲/۵۵	-۰/۵۱	۴/۲۲
آمریکای لاتین	۶/۵۶	۶/۱۹	۶/۴۹	۶/۷۶	۶/۴۵	۶/۴۷	-۰/۰۹	-۱/۳۰
خاورمیانه	۷/۹۷	۷/۹۴	۷/۷۹	۸/۴۴	۷/۹۲	۸/۰۲	-۰/۰۵	-۰/۶۳
آفریقا	۳/۹۹	۴/۱۲	۴/۰۹	۴/۰۳	۴/۱۷	۴/۱۰	-۰/۱۱	۲/۷۸
کل کشورهای در حال توسعه	۳۰/۵۷	۳۰/۶۸	۳۱/۰۱	۳۱/۶۵	۳۱/۲۶	۳۱/۱۵	-۰/۵۸	۱/۹۱
فدراسیون روسیه	۴/۶۲	۴/۴۹	۴/۳۷	۴/۷۳	۵/۰۴	۴/۶۶	-۰/۰۴	-۰/۸۱
سایر اروپا	۰/۶۷	۰/۶۸	۰/۶۴	۰/۶۸	۰/۷۷	۰/۷۰	-۰/۰۲	۳/۵۷
چین	۱۰/۹۵	۱۰/۸۳	۱۱/۳۷	۱۱/۱۱	۱۱/۶۱	۱۱/۲۳	-۰/۲۸	۲/۵۶
کل «سایر مناطق»	۱۶/۲۵	۱۶/۰۱	۱۶/۳۹	۱۶/۵۲	۱۷/۴۲	۱۶/۵۹	-۰/۳۴	۲/۱۱
کل جهان	۹۳/۱۷	۹۳/۴۷	۹۳/۶۶	۹۵/۱۳	۹۵/۳۱	۹۴/۴۰	۱/۲۳	۱/۳۲
تخمین در گزارش قبلی	۹۳/۱۷	۹۳/۴۶	۹۳/۷۰	۹۵/۱۵	۹۵/۲۹	۹۴/۴۰	۱/۲۴	۱/۳۳
اصلاحات در تخمین جدید	۰/۰	۰/۰۱	-۰/۰۴	-۰/۰۲	۰/۰۲	-۰/۰۱	-۰/۰۱	-۰/۰۱

Source: Opec Oil Market Report, Oct. 2016.

سناریوهای مختلف آژانس بین‌المللی انرژی^۱ در پیش‌بینی وضعیت بازار جهانی نفت طی سال‌های آینده نشان می‌دهد که در بازه میان‌مدت (۵ ساله) نرخ رشد تقاضای جهانی نفت به‌نظر با روند کندی پیش خواهد رفت. تغییر بازدارنده^۲ احتمالی^۳ در اقتصاد چین که در ده سال گذشته (به‌دلیل اتخاذ سیاست رشد اقتصادی مبتنی بر شدت انرژی پایین) به‌عنوان موتور رشد اقتصادی جهان به‌شمار می‌رود، می‌تواند عامل اصلی این کاهش احتمالی تقاضای نفت به‌شمار رود. ازسوی دیگر، رشد تقاضا در بسیاری از کشورهای غیرعضو OECD، اندک تعیین شده است. زیرا دولت‌ها به خاطر یارانه‌هایی که بار مالی زیادی بر آنها تحمیل کرده (معادل ۱۵۰ میلیارد دلار برای نفت در سراسر جهان طی سال ۲۰۱۵) اقدام به اصلاحات قیمتی کردند. در سناریوی سیاست‌های جدید^۳، رشد تقاضای جهانی نفت غیر OECD، بیش از ۲۰ سال با روند کُند ادامه دارد، زیرا این کشورها مقید به بالابردن بازدهی سوخت خودروهای خود شده‌اند. ازسوی دیگر، به‌نظر می‌رسد تولید نفت نامتعارف^۴ پیش از سال ۲۰۲۰ رشد سریع‌تری یابد.

در جدول ۲ به اختصار در سه سناریو تحت عنوان‌های سیاست‌های جدید، سیاست‌های کنونی و سناریوی ۴۵۰، سطح تقاضای نفت و کل مایعات نفتی به‌طور جداگانه نشان داده شده است.

۱. IEA (Nov.2016). World energy outlook 2016.

۲. Gear-change

۳. New Policies Senario

۴. Tight Oil

جدول ۲. تقاضای نفت و مایعات براساس سناریوهای آژانس بین‌المللی انرژی

(میلیون بشکه در روز)

			New Policies		Current Policies		450 Scenario	
	2000	2015	2025	2040	2025	2040	2025	2040
OECD	45.0	41.5	37.3	29.8	38.5	34.6	34.4	20.7
Non-OECD	26.3	43.6	52.2	62.5	53.9	69.9	48.4	46.4
Bunkers*	5.4	7.4	8.8	11.2	9.4	12.6	7.1	6.2
World oil	76.7	92.5	98.2	103.5	101.9	117.0	89.9	73.2
Share of non-OECD	34%	47%	53%	60%	53%	60%	54%	63%
World biofuels**	0.2	1.6	2.5	4.2	2.2	3.6	4.0	9.0
World total liquids	76.9	94.1	100.8	107.7	104.1	120.6	93.9	82.2

مأخذ: آژانس بین‌المللی انرژی.

*بانکرها شامل سوخت هواپیما و زیر دریایی‌های بین‌المللی

**در انرژی معادل حجم‌های بنزین و گازوئیل مشخص شده است.

برای کسب اطلاعات بیشتر درخصوص نحوه و روش محاسبات و داده‌ها به سایت worldenergyoutlook.org مراجعه شود.

براساس سناریوی ۴۵۰ تقاضای جهانی نفت تا سال ۲۰۲۰، بیش از ۹۳ میلیون بشکه در روز، در نظر گرفته شده که در دهه ۲۰۲۰ سالیانه یک میلیون بشکه در روز از تقاضا کاسته خواهد شد. کاهش تقاضای جهانی نفت براساس سناریوهای موجود در آمریکا و کشورهای OECD با روند بیشتری پیش می‌رود. در آمریکای لاتین مصرف در سال‌های ۲۰۱۵-۲۰۴۰ به ۱/۵ میلیون بشکه در روز تقلیل خواهد یافت. سطح تقاضای چین در نیمه دهه ۲۰۲۰ در حدود ۱۲/۵ میلیون بشکه در روز خواهد بود که تا سال ۲۰۴۰ بیش از ۲ میلیون بشکه در روز از سطح تقاضا کاهش خواهد یافت.

۲. وضعیت عرضه جهانی نفت و پیش‌بینی آن در سال‌های آتی

براساس اطلاعات آژانس بین‌المللی انرژی، مازاد عرضه نفت از ۱/۳ میلیون بشکه در روز در فصل اول سال ۲۰۱۶ به ۲۰۰ هزار بشکه در روز در فصل دوم ۲۰۱۶ کاهش یافت؛ دلیل این کاهش مازاد عرضه، افزایش تقاضا همزمان با کاهش عرضه جهانی نفت بود. عرضه جهانی نفت در این فصل علیرغم تداوم افزایش تولید ایران، ۷۰۰ هزار بشکه در روز نسبت به فصل قبل کاهش یافت. در فصل دوم ۲۰۱۶ تولید اعضای غیراوپک یک میلیون بشکه در روز کاهش یافته که عمده‌ترین کاهش تولید نفت در کانادا رخ داد. با وجود کاهش قابل توجه تولید کشورهای غیر اوپک در این فصل، تولید کشورهای اوپک حدود ۳۰۰ هزار بشکه در روز افزایش یافت به طوری که تولید روزانه نفت ایران و عربستان نسبت به فصل قبل در مجموع ۵۵۰ هزار بشکه افزایش اما تولید نیجریه ۲۴۰ هزار بشکه در روز نسبت به فصل قبل کاهش یافت. در شرایط کاهش عرضه جهانی نفت، تقاضای جهانی به دلیل افزایش تقاضای بنزین در ایالات متحده و تقاضای سوخت دیزل در اروپا ۴۰۰ هزار بشکه در روز نسبت به فصل قبل افزایش یافت. در مجموع به دلیل کاهش مازاد عرضه نفت، قیمت نفت خام برنت در فصل دوم سال ۲۰۱۶ با ۱۱/۶ دلار افزایش نسبت به فصل قبل، به ۴۴/۷ دلار به ازای هر بشکه رسید.

اداره اطلاعات انرژی، پیش‌بینی کرده است که رشد سالیانه عرضه نفت در سال ۲۰۱۶ نسبت به سال قبل، ۴۴۱ هزار بشکه در روز و در سال ۲۰۱۷، ۵۴۴ هزار بشکه در روز باشد. براساس آخرین تصمیمات اتخاذ شده در صدهفتادویکمین اجلاس اوپک در ۳۰ نوامبر ۲۰۱۶، پیش‌بینی رشد اقتصادی جهان برای سال ۲۰۱۶، در حدود ۲/۹ درصد و در سال

۲۰۱۷، ۳/۱ درصد منطقی اعلام شد. در اجلاس صدوهفتادویکم اوپک، تأکید شد که ذخایر نفت اعضای OECD و غیر OECD در سطحی بالاتر از میانگین پنج‌ساله قرار دارد. البته کاهش میزان سرمایه‌گذاری‌ها در سال‌های ۲۰۱۵ و ۲۰۱۶ و تعلیق‌های عظیم در صنعت نفت بسیار مشهود بوده است. ضرورت سرمایه‌گذاری‌های مستمر برای این صنعت به‌منظور تأمین عرضه ضروری در دوره‌های میان‌مدت و بلندمدت، مورد تأکید این اجلاس بود.

براساس پیش‌بینی‌های آژانس بین‌المللی انرژی، رشد عرضه نفت غیراوپک در سال ۲۰۱۷، عمدتاً از سوی روسیه، برزیل، کانادا و قزاقستان خواهد بود. در جدول ۳ میزان عرضه کنونی و سطح پیش‌بینی شده آن برای سال آینده ارائه شده است.

جدول ۳. عرضه غیراوپک در سال جاری و ماه‌های آتی

(میلیون بشکه در روز)

	2015	1Q16	2Q16	3Q16	4Q16	2016	1Q17	2Q17	3Q17	4Q17	2017
Americas	20.0	19.9	19.0	19.3	19.3	19.4	19.4	19.3	19.5	19.6	19.4
Europe	3.5	3.6	3.4	3.3	3.4	3.4	3.5	3.4	3.3	3.4	3.4
Asia Oceania	0.5	0.4	0.4	0.4	0.4	0.4	0.4	0.4	0.5	0.5	0.4
Total OECD	23.9	24.0	22.8	23.1	23.1	23.2	23.3	23.1	23.3	23.4	23.3
Former USSR	14.0	14.2	14.0	14.0	14.5	14.2	14.5	14.4	14.4	14.6	14.5
Europe	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1
China	4.3	4.2	4.1	3.9	3.9	4.0	3.9	3.9	3.8	3.8	3.9
Other Asia	2.8	2.8	2.7	2.7	2.7	2.7	2.6	2.6	2.6	2.6	2.6
Latin America	4.6	4.4	4.4	4.6	4.6	4.5	4.7	4.7	4.7	4.7	4.7
Middle East	1.3	1.3	1.3	1.3	1.3	1.3	1.3	1.3	1.3	1.2	1.3
Africa	2.1	2.0	1.9	2.0	2.1	2.0	2.1	2.1	2.1	2.1	2.1
Total Non-OECD	29.1	28.9	28.5	28.6	29.2	28.8	29.2	29.1	29.1	29.2	29.1
Processing Gains	2.2	2.3	2.3	2.3	2.3	2.3	2.3	2.3	2.3	2.3	2.3
Global Biofuels	2.3	1.9	2.4	2.8	2.4	2.4	2.0	2.5	2.9	2.5	2.5
Total Non-OPEC	57.6	57.0	56.0	56.7	57.0	56.7	56.8	57.0	57.5	57.4	57.2
Annual Chg (mb/d)	1.4	-0.2	-1.3	-1.0	-1.0	-0.9	-0.3	0.9	0.8	0.4	0.5
Changes from last OMR (mb/d)	0.0	0.0	0.0	0.1	0.2	0.1	0.2	0.0	0.2	0.2	0.1

Source: Ibid.

با توافق صورت گرفته در جلسه دهم دسامبر ۲۰۱۶ در وین، اعضای غیراوپک ملزم به کاهش تولید خود تا سقف ۶۰۰ هزار بشکه در روز از ژانویه ۲۰۱۷ شدند. در این بین

روسیه توافق کرد که ۳۰۰ هزار بشکه از تولید خود بکاهد تا از مازاد عرضه در بازار جهانی نفت کاسته شود (بلومبرگ، دسامبر ۲۰۱۶).

همزمان با کاهش قیمت‌های نفت، اعضای اوپک نظیر عراق، عربستان سعودی، امارات متحده عربی و ایران در سال ۲۰۱۵ بر تولید خود افزودند به طوری که در سال گذشته، عراق بیش از ۶۶۰ هزار بشکه در روز، عربستان سعودی بیش از ۵۰۰ هزار بشکه در روز، امارات متحده عربی بیش از ۱۶۰ هزار بشکه در روز و ایران بین ۱۵۰ هزار بشکه در روز در پایان سال ۲۰۱۵ و ۷۰۰ هزار بشکه در روز در سال ۲۰۱۶، بر تولید نفت خود افزودند.

براساس مطالعه مؤسسه مالی گلدمن ساکس (۲۱ نوامبر ۲۰۱۶)^۲ ایران می‌تواند در صورت عدم نقض توافق برجام از سوی کشورهای غربی نیمی از رشد سالیانه^۳ جهانی نفت (۸۰۰ هزار بشکه در روز) را از آن خود کند. پیش‌بینی می‌شود در سال ۲۰۲۱ تولید مایعات نفتی ایران به روزانه ۵/۵ میلیون بشکه در روز افزایش یابد و در صورت مهیا بودن شرایط سرمایه‌گذاری، این میزان رشد تولید تحقق‌پذیر خواهد بود. در جدول ذیل پیش‌بینی میزان رشد تولید نفت و مایعات نفتی کشور تا سال ۲۰۲۱ ارائه شده است.

۱. www.bloomberg.com

۲. Tarr, H.; Milligan, D.; Hackworth, P. & Vigna, M.D. (2016). "Top Projects Spotlight, Iran: Significant Potential Poised for Growth, Goldman Sachs.

۳. Year to Date (YTD).

جدول ۴. تولید نفت و مایعات نفتی ایران تا سال ۲۰۲۱

(هزار بشکه معادل نفت خام)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016E	2017E	2018E	2019E	2020E	2021
Onshore	3060	2950	2370	2127	2178	2257	2626	2801	2812	2839	2874	2910
Offshore	669	688	612	568	540	523	535	541	543	538	599	640
Growth Assets	16	26	59	34	116	106	375	481	571	688	776	818
NGLs	510	542	547	607	632	732	840	890	965	1015	1075	1120
Old Gse	4215	4164	3551	3289	3442	3534	3886	4075	4226	4356	4477	4577
New GSE	4215	4164	3551	3289	3442	3589	4375	4714	4891	5080	5324	5487

مآخذ: آژانس بین‌المللی انرژی و پژوهشگاه سرمایه‌گذاری گل‌دمن ساکس.

براساس توافق اجلاس صدوهفتادویکم اعضای اوپک نیز، سطح تولید نفت اوپک در حدود ۱/۲ میلیون بشکه در روز کاهش یافته و سقف آن ۳۲/۵ میلیون بشکه در روز تعیین شده است. این توافق ۶ ماهه با در نظر گرفتن شرایط حاکم بر بازار تا ۶ ماه دیگر قابل تمدید است. در جدول ۵ سطح تولید نفت مورد توافق اعضای اوپک ارائه شده است. همان‌طور که در جدول ۵ آمده تعدیل و اصلاحات در تولید نفت مورد توافق، براساس تولید اعضای اوپک در ماه اکتبر ۲۰۱۶ بوده که البته سطح تولید آنگولا در اینجا استثنا شده و سطح تولید مربوط به ماه سپتامبر این کشور لحاظ شده است. ارقام اعلام شده براساس منابع ثانویه اوپک است.

جدول ۵. سطح تولید نفت و اصلاحات مورد توافق اعضای اوپک

(هزار بشکه در روز)

کشور	سطح تولید مرجع	اصلاحات	سطح تولید مؤثر در ژانویه ۲۰۱۷
الجزایر	۱,۰۸۹	-۵۰	۱,۰۳۹
انگولا	۱,۷۵۱	-۷۸	۱,۶۷۳
اکوادور	۵۴۸	-۲۶	۵۲۲
گابن	۲۰۲	-۹	۱۹۳
اندونزی*	-	-	-
ایران**	۳,۹۷۵	۹۰	۳,۷۹۷
عراق	۴,۵۶۱	-۲۱۰	۴,۳۵۱
کویت	۲,۸۳۸	-۱۳۱	۲,۷۰۷
لیبی	-	-	-
نیجریه	-	-	-
قطر	۶۴۸	-۳۰	۶۱۸
عربستان سعودی	۱۰,۵۴۴	-۴۸۶	۱۰,۰۵۸
امارات متحده عربی	۳,۰۱۳	-۱۳۹	۲,۸۷۴
ونزوئلا	۲,۰۶۷	-۹۵	۱,۹۷۲

مأخذ: اوپک.

*عضویت اندونزی در تعلیق قرار گرفته است.

** براساس اطلاعات دریافتی، در این توافق در صورت حداکثر در نظر گرفتن سقف تولید نفت ایران در ۱۶ سال گذشته (۳۹۷۵ هزار بشکه در روز) $\times 4/6$ درصد سقف کاهش تولید مورد توافق اعضای اوپک، رقم فرضی ۳۷۹۷ بشکه در روز حاصل خواهد شد. براساس منابع ثانویه اوپک سطح تولید نفت ایران در ماه اکتبر ۳۷۰۹ هزار بشکه در روز بوده است. ۹۰ هزار بشکه نفت در روز مبنای کاهش سقف تولید ۱۶ سال گذشته بوده است، اما در عمل وضعیت تولید نفت کشور اینگونه نیست؛ مقادیر جدول به عنوان سهمیه تولید تلقی نمی‌شود، بلکه این میزان سقف فرضی تولید محسوب می‌شود.

۳. صادرات نفت ایران

میزان صادرات نفت خام با توجه به رعایت سقف تولید نفت خام در اوپک که برای کشورهای عضو در نظر گرفته می‌شود، صورت می‌پذیرد. بنابراین، در سقف کل نفت خام

تولید شده کشور پس از تأمین تعهدات نفت خام صادراتی، مابقی نفت خام برای خوراک پالایشگاه‌های داخلی تخصیص داده می‌شود.

به‌طور کلی صادرات مستقیم نفت خام در دوره زمانی ۱۳۸۷-۱۳۹۵ با توجه به سهمیه تعیین شده برای اعضا در اوپک و تأمین خوراک پالایشگاه‌های داخلی و نیز تقاضای بازار با نوسانات معمول همراه بوده است. در سال ۱۳۹۱، به‌دلیل اعمال تحریم‌های شدید و ایجاد محدودیت‌های واردات نفت خام از ایران برای سایر کشورها از طرف کشورهای غربی، صادرات نفت خام نسبت به سال قبل (سال ۱۳۹۰) به شدت کاهش یافت به‌طوری که میزان آن با رشد کاهشی ۴۹ درصدی روبرو شد. در سال ۱۳۹۲ میانگین صادرات نفت کشور طبق آمار رسمی اعلام شده توسط شرکت ملی نفت ایران به ۱/۰۲۱۳ میلیون بشکه در روز (معادل ۳۷۲/۷۷ میلیون بشکه در سال) رسید که نسبت به سال ۱۳۹۱ با کاهش ۹/۶ درصدی روبرو شد، اما در سال ۱۳۹۳ میزان صادرات نفت خام ایران ۱/۰۷۱۲ میلیون بشکه در روز (۳۹۱ میلیون بشکه در روز) بوده است که نسبت به صادرات سال ۱۳۹۲ (۳۷۲/۷۷ میلیون بشکه در سال) ۴/۹ درصد افزایش یافته است. صادرات ایران در سال ۱۳۸۶، ۲/۴۸۹ میلیون بشکه در روز بود و کمترین سطح صادرات در سال ۱۳۹۲ معادل ۱/۰۲ میلیون بشکه در روز بوده است.^۱ براساس اطلاعات آماری اوپک میزان صادرات نفت خام ایران در سال ۲۰۱۵، ۱/۰۸ میلیون بشکه در روز بوده است.

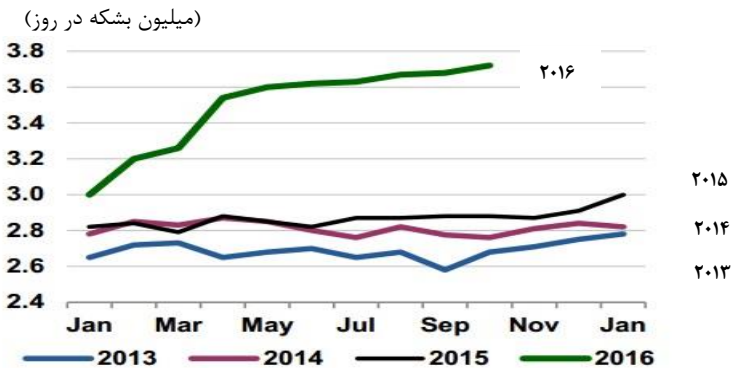
براساس گزارش بازار نفت آژانس بین‌المللی انرژی،^۲ ایران طی سال جاری توانسته است با افزایش ۸۱۰ هزار بشکه در روز بر میزان تولید خود، سریع‌ترین رشد عرضه را در میان کشورهای تولیدکننده نفت داشته است. تولید نفت خام ایران در ماه اکتبر سال

۱. وزارت نفت، مؤسسه مطالعات بین‌المللی انرژی. (۱۳۹۴). ترازنامه هیدروکربوری کشور، سال ۱۳۹۳، ص ۱۹۶.

۲. IEA (Nov.2016). "Oil Market Report", Retrieved from www.iea.org

جاری به ۳/۷۲ میلیون بشکه در روز رسید که معادل سطح تولید پیش از اعمال تحریم‌هاست و میزان حمل نفت‌کش در ماه یاد شده به بالاترین سطح در هفت سال گذشته به بیش از ۲/۴ میلیون بشکه در روز رسید. در ۶ ماه گذشته، ایران بیش از ۲ میلیون بشکه در روز صادرات نفتی داشته که دو برابر سطح صادرات در دوران تحریم‌هاست. مجارستان و کرواسی به‌عنوان مشتریان جدید نفتی ایران، قرارداد خرید یک میلیون بشکه‌ای منعقد کرده‌اند. در نمودار ذیل سطح عرضه نفت ایران بین سال‌های ۲۰۱۳ تا ۲۰۱۶ ارائه شده است.

نمودار ۱. عرضه نفت خام ایران

مأخذ: آژانس بین‌المللی انرژی.

براساس اطلاعات ماهنامه بازار نفت اوپک،^۱ عرضه مایعات نفتی جهان در ماه اکتبر به‌طور ماهیانه ۹۷۰ هزار بشکه در روز افزایش یافت و کل عرضه آن، روزانه ۹۶/۳۲

۱. "Opec Monthly Oil Market Report", Nov.2016.

میلیون بشکه رسید.

عرضه نفت غیراوپیک در ماه اکتبر به انضمام مایعات گاز طبیعی، ۷۴۰ هزار بشکه در روز افزایش یافت و به میانگین ۶۲/۶۸ میلیون بشکه در روز رسید در این بین تولید نفت خام اوپیک نیز روزانه ۲۴۰ هزار بشکه در ماه گذشته افزایش یافت و به متوسط ۳۳/۶۴ میلیون بشکه در روز رسید. علیرغم افزایش دکل‌های حفاری آمریکا، پایان زمان تعمیرات فصلی و آغاز اجرای پروژه‌های جدید، تولید نفت غیراوپیک در نیمه دوم سال ۲۰۱۶ کمتر از میزان تولید آن در نیمه اول سال جاری گزارش شده است.

براساس گزارش چشم‌انداز کوتاه‌مدت اداره اطلاعات انرژی آمریکا^۱، میزان تولید نفت خام آمریکا در سال ۲۰۱۵ معادل ۹/۴ میلیون بشکه در روز بوده که این میزان در سال جاری به‌طور متوسط به ۸/۸ میلیون بشکه در روز و در سال ۲۰۱۷ به ۸/۷ میلیون بشکه در روز خواهد رسید.

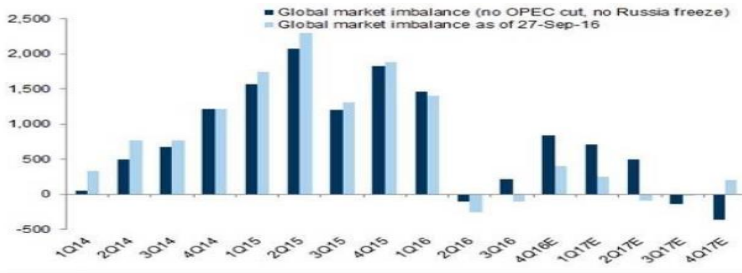
میزان تولید مایعات گاز طبیعی اوپیک در سال ۲۰۱۶ روزانه ۱۶۰ هزار بشکه و در سال ۲۰۱۷ به روزانه ۱۵۰ هزار بشکه پیش‌بینی شده است. در نمودار ۲ برآورد و پیش‌بینی عرضه جهانی نفت منهای^۲ تقاضا به تفکیک فصل طی سال‌های ۲۰۱۴-۲۰۱۷ ارائه شده است.

۱. EIA. (Nov. 2016). "Short-term energy outlook (STEO)"

۲. Minus

نمودار ۲. عرضه جهانی نفت منهای تقاضای جهانی نفت

(هزار بشکه در روز)

Source: Goldman Sachs Group.

سازمان اوپک برآورد کرده است که در سال ۲۰۱۷ رشد منفی عرضه غیراوپک متوقف شود و عرضه غیراوپک با ۲۰۰ هزار بشکه در روز افزایش به ۵۶/۴ میلیون بشکه در روز برسد. براساس آمار فوق و سطح کنونی تولید اوپک، در طی فصول اول و دوم ۲۰۱۷ نیز همچنان بازار با مازاد عرضه مواجه بوده و قیمت‌ها تحت فشار خواهد بود. مضافاً اینکه سطح ذخیره‌سازی‌های نفت خام در کشورهای OECD بیش از متوسط پنج سال گذشته است و افزایش مازاد عرضه باعث خواهد شد که روند صعودی سطح ذخیره‌سازی‌ها مجدداً شدت یابد و قیمت‌ها تحت فشار بیشتری قرار گیرد. براساس آخرین برآوردهای دبیرخانه اوپک، حجم ذخیره‌سازی‌های تجاری نفت خام و فرآورده کشورهای OECD در ماه سپتامبر ۲۰۱۶ به ۳/۰۵۲ میلیارد بشکه رسید که اگرچه نسبت به ماه قبل حدود ۱۳/۴ میلیون بشکه کاهش یافته است، اما نسبت به سپتامبر ۲۰۱۵، ۹۹ میلیون بشکه بالاتر است.^۱

۱. مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، ماهنامه تحلیلی انرژی ۲ دوره دهم، شماره مسلسل ۱۵۱۱۰، آبان‌ماه ۱۳۹۶.

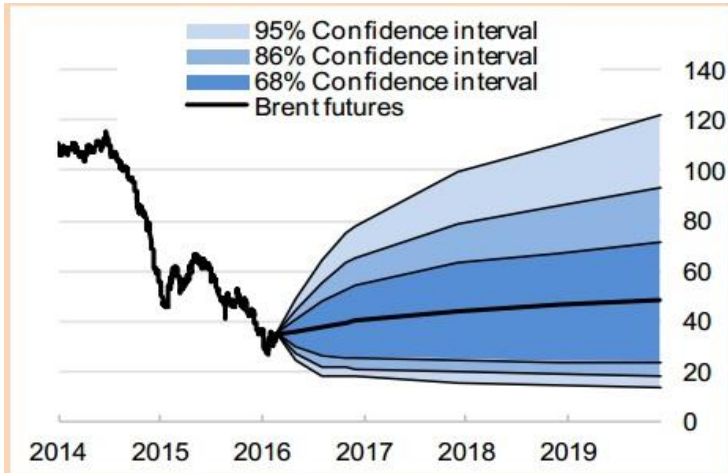
ب) پیش‌بینی‌ها برای قیمت نفت در سال ۲۰۱۷

براساس گزارش بازار نفت اوپک (نوامبر ۲۰۱۶)^۱، میانگین قیمت نفت برنت، وست تگزاس اینترمیدیت و اورئال در سال جاری به ترتیب معادل ۴۲/۶۷، ۴۲/۱۸ و ۴۱/۰۱ دلار به ازای هر بشکه برآورد شده است که این میزان در سال ۲۰۱۵، ۵۴/۶۶، ۵۰/۴۹ و ۵۴/۳۰ دلار به ازای هر بشکه بوده است. انتظار می‌رود میانگین قیمت نفت برنت در سه ماهه چهارم سال ۲۰۱۶ و سه ماهه اول سال ۲۰۱۷، معادل ۴۸ دلار به ازای هر بشکه و در سال ۲۰۱۷، به بشکه‌ای ۵۱ دلار برسد. میانگین قیمت نفت وست تگزاس اینترمیدیت در سال ۲۰۱۷، معادل ۵۰ دلار به ازای هر بشکه پیش‌بینی شده است. ارزش‌های آتی‌ها^۲ و قراردادهای حق خرید^۳ نشان‌دهنده عدم قطعیت در دورنمای قیمتی^۴ است. با ارزش‌های قرارداد نایمکس معامله شده برای تحویل در ماه فوریه ۲۰۱۷ طی دوره ۵ ساله که در سوم نوامبر هر سال پایان می‌یابد قیمت نفت بین ۳۵ تا ۶۶ دلار به ازای هر بشکه پیشنهاد شده که شامل انتظارات بازار از قیمت‌های نفت WTI در ماه فوریه ۲۰۱۷ در سطح اطمینان ۹۵ درصد است (نمودار ۳).

-
۱. Opec. (Nov. 2016). "Oil Market Report". Retrieved from www.opec.org
 ۲. Futures Values
 ۳. Option Contracts
 ۴. Price Outlooks

نمودار ۳. نفت خام برنت

(دلار به ازای هر بشکه)

مأخذ: بلومبرگ، محاسبات کارشناسان صندوق بین‌المللی پول.

توضیح: در این محاسبه از قیمت‌های آتی و گزینه‌های (Options) دوم مارس ۲۰۱۶ استفاده شده است. میانگین قیمت نفت به ارزش دلار سال ۲۰۱۵ آمریکا و سطح ۵۰/۷۹ دلار به ازای هر بشکه است. قیمت‌های فرض شده براساس بازارهای آتی ۳۴/۷۵ دلار در سال ۲۰۱۶ و ۴۰/۹۹ دلار در سال ۲۰۱۷ است.

براساس پیش‌بینی اخیر بانک گلدمن ساکس^۱، قیمت جهانی نفت خام در نیمه نخست سال ۲۰۱۷، در حدود ۵۵ دلار به ازای هر بشکه خواهد بود و این در حالی است که در پیش‌بینی‌های گذشته این میزان بین ۴۵ و ۵۰ دلار به ازای هر بشکه در نظر گرفته شده بود.

با وجود این، کارشناسان گلدمن ساکس میانگین سالیانه ۵۲/۵ دلار به ازای هر

۱. Upadhyay, R.(Nov. 25th, 2016). "Goldman Sachs Turns Bullish on Oil", Retrieved from www.oilprice.com

بشکه برای سال آینده را هنوز به روزرسانی نکرده‌اند. با به‌روز شدن پیش‌بینی‌ها در نیمه نخست سال ۲۰۱۷، پیش‌بینی قیمت برای نیمه دوم سال آینده روند نزولی‌تری پیدا خواهد کرد و از ۵۵-۶۵ دلار به‌ازای هر بشکه به ۵۰ دلار به‌ازای هر بشکه خواهد رسید، زیرا این بانک انتظار دارد اوپک در نیمه دوم سال ۲۰۱۷ به روند تولید خود پیش از فریز (عدم کاهش تولید تا سطح ۱/۲ میلیون بشکه در روز) ادامه خواهد داد و در عین حال عرضه نفت شیل آمریکا افزایش خواهد یافت.

به‌طور کلی در جداول ۶ و ۷ تحلیل‌های مختلف در خصوص میانگین قیمت جهانی نفت در فصول سال ۲۰۱۷ ارائه شده است.

جدول ۶. پیش‌بینی نهادهای مختلف در خصوص میانگین قیمت جهانی نفت
در فصول سال ۲۰۱۷ (دلار به‌ازای هر بشکه)

تحلیل‌ها	فصل اول	فصل دوم	فصل سوم	فصل چهارم
ABN Amro	۵۰	۵۰	۵۵	۵۰
ANZ	۵۲	۵۵	۵۷/۵۰	۴۸/۵۰
BAML	۵۴	۵۷	۶۴	۵۱
BNP Paribas	۴۶	۴۴	۵۰	۴۵
Banco BPI	۵۰	۵۱	۵۱	۴۹
Barclays	۵۵	۶۰	۵۶	۵۱
Capital Economics	۵۱/۲۵	۵۳/۷۵	۵۶/۲۵	۴۹/۱۲
Citigroup	۴۹	۵۲	۵۸	۴۹
Commerzbank	۵۲	۴۹	۴۸	۴۹
Credit Suisse	۴۵	۵۵	۶۰	۴۵
Crisil	۵۴	۵۴	۴۹	۴۹
Deutsche Bank	۵۱	۵۱	۵۵	۴۸/۳۵
GMP FirstEnergy	۵۴	۵۷	۶۰	۴۸/۹۰

فصل چهارم	فصل سوم	فصل دوم	فصل اول	تحلیل‌ها
۴۸/۵۰	۵۰	۵۵	۵۵	Goldman Sachs
۵۲/۵	۵۰	۵۵	۶۰	Goldman Sachs --
۴۸/۱۴	۵۰	۵۰	۴۷/۶۲	Grupo Santander
۴۸/۱۰	۵۲	۵۰	۴۹	Intesa Sanpaolo
۴۸	۵۵	۵۲	۵۰	J P Morgan
۴۸	۵۷	۵۴	۵۳	LBBW
۳۸/۵۰	-	-	۵۱	Morgan Stanley
۴۹	۵۳	۵۲	۵۱/۴۹	NAB
۴۶/۹۸	۵۵/۶۷	۵۳/۷۵	۴۸	Nomisma Energia
۴۶	۵۴	۵۰	۷۵	RCM
۶۳	۸۸	۸۰	۵۱	Raymond James
۴۸/۳۱	۵۶	۵۳/۵۰	۵۷	SocGen
۵۴	۶۶	۶۳	۵۷/۸۵	Standard Chartered
۴۷/۳۸	۶۲/۷۶	۶۲/۳۰	۵۴/۸۵	Stratas Advisors
۴۷/۴۰	۵۸/۶۰	۵۵/۳۰	۵۳/۱۰	Thomson Reuters

Source: www.investing.com

جدول ۷. پیش‌بینی میانگین قیمت جهانی نفت در مؤسسه اینوستینگ

(دلار به ازای هر بشکه)

۲۰۲۰	۲۰۱۹	۲۰۱۸	۲۰۱۷	۲۰۱۶	بازه زمانی
۶۶/۷۳	۶۲/۵۰	۶۰/۱۳	۵۴/۸۸	۴۳/۱۱	سه ماهه اول
۶۶/۴۱	۶۴/۹۰	۶۳/۶۳	۵۵/۲۳	۴۳/۴۶	سه ماهه دوم
۸۰/۰۸	۸۰	۷۵	۸۰	۴۸	سه ماهه سوم
۵۰	۵۵	۵۱	۴۸/۷۵	۴۰/۹۰	سه‌ماهه‌ی چهارم

مأخذ: اینوستینگ.

مطابق پیش‌بینی گلدمن ساکس حتی اگر اوپک از تولید خود نکاهد، نیمه دوم سال آینده اعضای اوپک با کسری درآمدی مواجه خواهند شد. براساس تحلیل دامین کوروالین^۱، «با اطمینان از اینکه کسری‌های درآمدی در نهایت بالفعل خواهد شد، هم اکنون مشوق‌های اقتصادی قوی برای تولیدکنندگان نفت اوپک به‌وجود آمده تا از افزایش دارایی‌های خود در نیمه اول سال ۲۰۱۷، اجتناب کرده و در عوض سطح بالای دارایی‌های کنونی را از طریق یک دوره کوتاه‌مدت کاهش تولید به سطح متعادل برسانند».

براساس این پیش‌بینی، با کاهش تولید نفت اوپک و اجرای آن، تولید نفت اوپک در نیمه نخست سال ۲۰۱۷، ۳۳ میلیون بشکه در روز و فریز نفتی روسیه در سطح ۱۱ میلیون بشکه در روز خواهد بود.^۲ البته این تغییر پیش‌بینی میانگین قیمت سالیانه نفت وست تگزاس اینترمدیت را در سطح ۵۲/۵ دلار به ازای هر بشکه نشان خواهد داد، که در این صورت پیش‌بینی‌ها برای قیمت نفت WTI در سه ماهه اول و دوم از ۴۵ و ۵۰ دلار به ازای هر بشکه به ۵۵ دلار به ازای هر بشکه تغییر خواهد کرد. قیمت نفت در سه ماهه سوم و چهارم نیز از ۵۵ و ۶۰ دلار به ازای هر بشکه به ۵۰ دلار به ازای هر بشکه تقلیل خواهد یافت و تمام این پیش‌بینی‌ها با فرض کاهش تولید نفت اوپک و افزایش عرضه نفت شیل آمریکا در نیمه اول سال آینده محقق خواهد شد.

براساس تحلیل منتشر شده در سایت بلومبرگ در این خصوص:

۱. Damien Courvalin

۲. اگر روسیه ۳۰۰ هزار بشکه در روز از تولید نفت خود براساس آمار ماه نوامبر (۱۱/۲ میلیون بشکه در روز) کم کند تولید روسیه در حدود ۱۱ میلیون بشکه در روز خواهد بود البته نباید فراموش کرد که این کشور باید سالیانه حدود ۶۰۰ تا ۷۰۰ هزار بشکه در روز برای نرخ کاهش تولید جایگزین کند و در سه سال گذشته به دلیل کاهش درآمدهای نفتی سرمایه‌گذاری کمتری انجام شده و براساس آمار آژانس بین‌المللی انرژی، بعید به نظر می‌رسد بتواند تولید خود را در سال ۲۰۱۷ افزایش دهد.

«با اطمینان از کسری درآمدی آتی پیش روی بازار جهانی نفت، منطقی است که کشورهای که با هزینه کمتری نفت تولید می‌کنند، برای افزایش سطح دارایی‌ها به‌طور مقطعی به قطع یا تعدیل تولید نفت مبادرت ورزند».

براساس پیش‌بینی بانک گلدمن ساش، کاهش تولید نفت اوپک در بازه زمانی ۶ ماهه اثر مخرب چندانی برای آنها نخواهد داشت، زیرا در نیمه دوم سال ۲۰۱۷ می‌توانند به سطح پیشین و نرمال خود باز گردند.

ج) چشم‌انداز وضعیت درآمدها و سیاست‌های نفتی برخی کشورها در دوران افول قیمت

طی ده‌های گذشته کشورهای صادرکننده نفت در منطقه خاورمیانه و آفریقای شمالی (منا)^۱ که بخش عمده درآمدهایشان وابسته به نفت است با بالا رفتن قیمت نفت توانستند به‌طور قابل توجهی رشد و گسترش اقتصادی و مالی داشته باشند. زمانی که اعتصاب‌های بهار عربی در سال ۲۰۱۱ در سراسر الجزایر، (دومین تولیدکننده بزرگ نفت در آفریقا) آغاز شد، دولت بودجه سالیانه را اصلاح کرد و هزینه‌های عمومی را ۲۵ درصد افزایش داده و به بالابردن یارانه‌ها، مسکن اجتماعی و ۵۱ میلیارد دلار در المپیک سوشی هزینه کرد، پروژه‌ای که بودجه اولیه آن ۷/۵ میلیارد دلار تعریف شده بود. مزادهای مالی حاصل از افزایش قیمت نفت رفته رفته با افول قیمت‌ها طی دو سال گذشته، جای خود را به کسری مالی سپرد و اندک اندک ریسک‌های مالی و

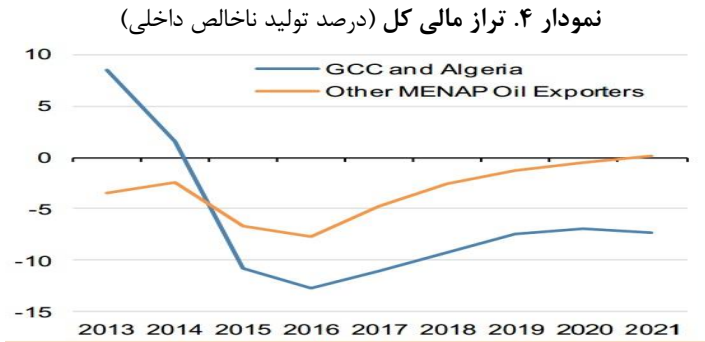
نگرانی‌ها از افزایش و تداوم بیکاری در میان این کشورها بالا رفت. حال چگونه این کشورها می‌توانند با واقعیت کنونی بازار نفت مواجه شوند. روند کاهش درآمدهای کشورهای صادرکننده نفت در سرازیری قرار گرفته و به پیش‌بینی اوپک^۱ تا سال ۲۰۴۰ قیمت نفت به ۱۰۰ دلار بر نخواهد گشت.

درآمدهای حاصل از صادرات در میان صادرکنندگان منطقه خاورمیانه و آفریقا در سال ۲۰۱۵، به ۳۹۰ میلیارد دلار (۱۷/۵ درصد از تولید ناخالص داخلی) تقلیل یافت و به تنهایی ۳۶۰ میلیارد دلار را از درآمدهای اعضای GCC، در سال ۲۰۱۵ محو کرد. کسری بودجه اکثر صادرکنندگان منا در سال ۲۰۱۶، ۴/۷۵ درصد از تولید ناخالص داخلی برآورد شده است. انتظار می‌رود حساب جاری^۲ به آرامی و فقط طی دوره میان‌مدت افزایش یابد که آن هم با احیای قیمت‌های نفت و تنظیمات مالی روشن میسر خواهد بود.

با منعکس کردن این کاهش در درآمدهای حاصل از صادرات، ترازهای مالی همان‌طور که در نمودار ۴ نشان داده شده بسیار نامطلوب و بدتر شده است.

۱. Opec (2016). World Oil Outlook. Retrieved from www.opec.org

۲. Current Account

مأخذ: همان.

مازادهای قابل توجه^۱ کشورهای همکاری خلیج فارس (GCC) و الجزایر به کسری‌های بسیار زیادی مبدل شده به طوری که انتظار می‌رود براساس پیش‌بینی‌ها به میانگین ۱۲/۷۵ درصد از تولید ناخالص داخلی سال ۲۰۱۶ برسد و با وجود اجرای برنامه‌های وسیع کسری‌زدایی، طی دوره میان‌مدت در سطح ۷ درصد از GDP باقی بماند. برای سایر صادرکنندگان نفتی منا که بودجه آنها کمتر به نفت متکی است و صدمات مالی کمتری می‌خورند، این کسری ترکیبی به طور میانگین ۷/۷۵ درصد از GDP در سال ۲۰۱۶ پیش‌بینی شده است که در پایان دهه ۲۰۲۰ افزایش تولید نفت رفته رفته از کسری در نظر گرفته شده، رها خواهند شد.

کشورهای عضو شورای همکاری‌های خلیج فارس (GCC) پس از ده سال بحث و تبادل نظر به این نتیجه رسیدند که در سال ۲۰۱۸ مالیات بر ارزش‌افزوده را تعریف کنند که این نوع مالیات در مرحله نخست برای شهروندان و مقیمان مناطق GCC

۱. Ample Surpluses

قابل اجراست که مدت‌هاست به مالیات کم بر محیط زیست^۱ عادت کرده‌اند. از دیگر تلاش‌های اعضای GCC، تنوع‌بخشی به اقتصاد کشورهایشان فراتر از نفت و گاز است. کاهش هزینه‌ها با درجات متعدد دشواری^۲ در هر کشور به‌منظور مهار هزینه‌ای از دیگر اقدامات برای گذر از افول درآمدهای نفتی بوده است (مؤسسه بروکینز، ۲۰۱۶).^۳

دولت عربستان برنامه اصلاحی جامعی را تحت عنوان «برنامه انتقال ملی»^۴ (چشم‌انداز ۲۰۳۰)^۵ در نظر گرفته است. هدف از این برنامه تنوع‌سازی اقتصادی و گسترش اقتصاد غیرنفتی طی ۱۵ سال آتی است. هدف دیگر این برنامه خصوصی‌سازی شرکت آرامکو و افزایش دارایی‌ها برای تأمین اعتبار سرمایه‌گذاری‌های عظیم دولتی است. در این چشم‌انداز قیمت نفت ۳۰ دلار به‌زای هر بشکه در نظر گرفته است.

پیش‌بینی بودجه عربستان با استفاده از مدل‌های ماکرو تجاری اقتصادی جهان^۶ تا پایان سه‌ماهه سال جاری نسبت کسر بودجه به GDP ۷/۳۰- درصد برآورد شده است. در بلندمدت این نسبت کسر بودجه به GDP بودجه دولت عربستان تا سال ۲۰۲۰ در حدود ۲/۹۰- درصد پیش‌بینی شده است.^۷ در نمودار ۵ وضعیت بودجه دولت عربستان بین سال‌های ۲۰۰۶ تا ۲۰۱۶ ارائه شده است.

۱. Low tax environment

۲. Severity Level

۳. Ghafar, A.A. (Feb 18th, 2016). "Will the GCC be able to adjust to lower oil prices?", Brookings Institute, Retrieved from <http://www.brookings.edu>.

۴. National Transformation Program (NTP)

۵. Vision 2030

۶. Trading Economics Global Macro Models

۷. "Saudi Arabia government budget forecast 2016-2020", Retrieved from www.tradeingeconomics.com

نمودار ۵. بودجه دولت عربستان

مأخذ: Tradingeconomics.com / آژانس پول عربستان سعودی.

در دسامبر ۲۰۱۵، دولت عمان لایحه‌ای را تصویب کرد که به موجب آن هزینه‌های بخش عمومی کاسته و اصلاحات یارانه‌ای صورت گیرد. علاوه بر کاهش هزینه‌های عمومی، اعضای GCC متفق‌القول اعلام داشتند که در سال ۲۰۱۸، ۵ درصد مالیات بر ارزش افزوده را اجرایی خواهند کرد. در مقایسه با سایر کشورهای جهان که درصد بالای مالیات بر ارزش افزوده را اجرا می‌کنند رقم ۵ درصد به نظر کارشناسان مؤسسه بروکینز سطحی متوسط است.

به‌رغم اختارها و هشدارهای کارشناسان اقتصادی، دولت‌های GCC در کوتاه‌مدت هم می‌توانند با قیمت‌های پایین نفت سر کنند و وخامت اوضاع به حدی نخواهد بود که به درآمدهای حاصل از مالیات بر ارزش افزوده نیاز مبرم داشته باشند:

کشورهای GCC در این صورت می‌توانند با شیب بیشتری صندوق ثروت ملی

(SWFs)^۱ خود را گسترش دهند. براساس اطلاعات صندوق ثروت ملی، اعضای GCC، ۲/۶ تریلیون دلار دارایی دارد که تقریباً معادل ۳۷ درصد از تمام دارایی‌های موجود در صندوق ثروت ملی در سراسر جهان است.

علیرغم دارا بودن برخی از ذخایر اثبات شده بزرگ نفتی، هزینه تولید در پایین‌ترین سطح در جهان قرار دارد. برای مثال، عربستان و کویت به ترتیب توان تولید ۱۰ و ۳ میلیون بشکه در روز را دارند.

کشورهای GCC، کمترین نسبت بدهی به تولید ناخالص داخلی را در جهان دارند که در صورت ضرورت می‌توانند از بازارهای بین‌المللی پول به راحتی وام بگیرند. از اقدامات دیگر GCCها، تنوع‌بخشی اقتصادی فراتر از اقتصاد مبتنی بر هیدروکربن‌هاست که هم‌اکنون در جهان حاکم است. GCCها برای متنوع‌سازی اقتصادی در مراحل متعددی قرار دارند برای مثال، امارات متحده عربی خصوصاً در منطقه دومی موفقیت‌های قابل توجهی داشته است. عربستان با وجود تلاش‌های زیاد، اما هنوز اقتصادی وابسته به هیدروکربن‌ها دارد. یکی از عواملی که باعث موفقیت امارات متحده عربی شد توسعه صنعت گردشگری بود که بیش از عربستان موفق بود. دومی به‌عنوان قطب نقل و انتقالات (با بیش از ۶۹ میلیون مسافر در سال که به تنهایی و فقط از دومی می‌گذرند) شده است.

البته چالش‌های داخلی و خشونت‌های منطقه‌ای اخیر اثر مستقیمی بر ترازهای مالی دولت‌های GCC گذاشته است. علاوه بر جنگ در یمن، عربستان و امارات متحده عربی اخیراً نیروهای نظامی زمینی به سوریه گسیل داشته‌اند. عربستان علاوه بر ترکیه جت‌های جنگنده و نظامی فرستاده است.

۱. Sovereign Wealth Fund

در این شرایط نه تنها اجرای اصلاحات اقتصادی، بلکه رفع چالش‌ها، حل مسائل سیاسی سوریه، یمن، تنش‌های منطقه‌ای و برچیده شدن داعش باعث اعتلای همکاری‌های منطقه‌ای خواهد شد.

د) بررسی قیمت نفت در بودجه سال آتی برخی کشورها

۱. روسیه^۱

علیرغم مثبت بودن مذاکرات اخیر سران اوپک و غیراوپک در دهم دسامبر ۲۰۱۶ برای کاهش تولید نفت در سال ۲۰۱۷ و تعهد روسیه به کاهش ۳۰۰ هزار بشکه در روز، این کشور برای تراز بودجه سال آینده خود به قیمت بالای نفت نیاز دارد. از منظر اقتصادی و سیاسی، بودجه فعلی دولت فدرال روسیه با کسری ۳/۵ درصد از GDP مواجه است و با فرض قیمت نفت ۴۰ دلار به‌ازای هر بشکه در بودجه سال آتی و در صورت اجرای توافق کاهش تولید، این سطح کسری به ۲/۴ درصد از تولید ناخالص داخلی تقلیل خواهد یافت. با توجه به در پیش بودن انتخابات ریاست‌جمهوری در سال ۲۰۱۸، به‌لحاظ سیاسی به نظر کاهش تولید به‌خاطر شرایط فعلی سوریه و اوکراین مشکل‌زا خواهد بود. لذا کسری بودجه دولت در سال آینده با کاهش قیمت‌های جهانی نفت بیش از سال ۲۰۱۶ پیش‌بینی می‌شود. در جدول ذیل پیش‌بینی‌های صورت گرفته برای بودجه سال‌های آتی روسیه بین سال‌های ۲۰۱۶-۲۰۱۹ ارائه شده است.

۱. Henderson, J. (Dec. 2016). "Room for cynicism and hope in Russia's deal with OPEC", Oxford Energy Comment.

جدول ۸. پیش‌بینی بودجه فدرال روسیه ۲۰۱۶-۲۰۱۹

پیش‌بینی ۲۰۱۷	پیش‌بینی ۲۰۱۷	پیش‌بینی ۲۰۱۷	۲۰۱۶	واحد	
۱۶	۱۶	۱۶/۲	۱۶/۴	تریلیون روبل	درآمد قابل پیش‌بینی*
۱۴/۸	۱۴	۱۳/۵	۱۳/۴		
۱/۲	۲/۲	۳/۲	۳/۷	درصد از GDP	تراز اولیه کسری**
-۰/۳	-۱/۳	-۲/۴	-۳/۱		

مأخذ: وزارت امور مالی روسیه.

*Sending Revenue

**Deficit Primary Balance

۲. قزاقستان

قزاقستان یکی از مهمترین صادرکنندگان نفت خام سبک شیرین است. کل صادرات خالص قزاقستان در سال ۲۰۱۶، معادل ۱/۷۲ میلیون بشکه در روز پیش‌بینی شده که با استفاده از زیرساخت‌های فعلی و از طریق خط لوله‌های موجود به بازارهای جهانی منتقل می‌شود.^۱ در قانون بودجه قزاقستان قیمت نفت در سال ۲۰۱۶-۲۰۱۸ معادل ۴۰ دلار برای هر بشکه و این میزان در سال‌های ۲۰۱۸-۲۰۲۰ به ۵۰ دلار برای هر بشکه در نظر گرفته شده است. با توجه به عوامل داخلی و خارجی، رشد واقعی اقتصاد قزاقستان در سال ۲۰۱۶ به میزان ۲/۱ درصد، در سال ۲۰۱۷ حدود ۳/۶ درصد، در سال ۲۰۱۸ تقریباً ۲/۹ درصد، در سال ۲۰۱۹ حدود ۳ درصد و در سال ۲۰۲۰ نیز ۳/۲ درصد پیش‌بینی می‌شود.

انگیزه اصلی رشد اقتصاد قزاقستان، پشتیبانی فعالیت‌های جوامع اقتصادی و تأمین

۱. "US Increases Kazakhstan's Oil Production Forecast", Retrieved from http://www.inform.kz/en/us-increases-kazakhstan-s-oil-production-forecast_a2925102

اشتغال در میان‌مدت، اجرای طرح ملی توسعه زیرساخت‌ها موسوم به «نورلی ژال» که سهم راه‌اندازی آن پروژه در رشد تولید ناخالص داخلی سالیانه به ۱/۱ درصد می‌رسد، خواهد بود.

انتظار می‌رود تولید ناخالص داخلی قزاقستان در سال ۲۰۱۶ حدود ۴۵/۵ تریلیون تنگه^۱ باشد و افزایش آن در سال‌های آینده و رسیدن آن در سال ۲۰۱۸ به حجم ۶۳/۹ تریلیون تنگه و سرانه تولید ناخالص داخلی هر نفر از ۸۵۵۷ دلار در سال ۲۰۱۶ به ۱۱۴۷۰ دلار برای هر نفر در سال ۲۰۱۸ برسد.

۳. کانادا^۲

پیش‌بینی‌های انجام شده برای بودجه سال‌های ۲۰۱۶-۲۰۱۷ این کشور با سناریوی قیمت پایین نفت صورت گرفته به طوری که در سال ۲۰۱۶-۲۰۱۷ یک کسری ۱۰/۴ میلیارد دلاری و در سال ۲۰۱۷-۲۰۱۸ به ۱۰/۱ میلیارد دلار و در سال ۲۰۱۸-۲۰۱۹ این کسری به ۸/۴ میلیارد دلار خواهد رسید. زمان روشنی برای رفع کسری‌ها مشخص نشده است. این کسری‌ها شامل یک «تعدیل ریسک»^۳ برای سناریوی قیمت پایین نفت در سه دوره در نظر گرفته شده است. تعدیل‌های ریسک براساس سناریوی نفت با قیمت ۳۶ دلار به‌ازای هر بشکه (نفت وست تگزاس اینترمدیت، دلار آمریکا) ۰/۷ میلیارد دلار در سال‌های ۲۰۱۶-۲۰۱۷ و با قیمت ۴۳ دلار به‌ازای هر بشکه ۱/۵ میلیارد دلار و براساس نفت ۵۴ دلار به‌ازای هر بشکه، ۲ میلیارد دلار پیش‌بینی شده است.

۱. واحد پول قزاقستان.

۲. "2016-2017 Alberta Budget Highlits", Retrieved from <http://www2.deloitte.com>

۳. Risk Adjustment

۴. عراق^۱

براساس پیش‌بینی و تحلیل‌های کارشناسان اقتصادی، قیمت نفت در بودجه سال ۲۰۱۷ عراق از ۳۵ تا ۴۵ دلار به‌ازای هر بشکه با توجه به شرایط موجود، منطقی به‌نظر می‌رسد. البته به گفته باسَم جمیل انتعین^۲ پیشنهاد قیمت نفت ۳۵ دلار به‌ازای هر بشکه در بودجه سال ۲۰۱۷، دولت فدرال عراق را با کسری زیاد مالی مواجه خواهد کرد. کارشناسان صندوق بین‌المللی پول، رویدادهای جهانی و قیمت‌های نفت را ارزیابی نموده و این قیمت را برای عراق منطقی دانسته‌اند.

براساس پیشنهاد صندوق بین‌المللی پول، قیمت نفت ۴۵ دلار به‌ازای هر بشکه در بودجه عراق، قیمت مناسبی برای رفع مشکلات ناشی از کسری بودجه در این کشور است. کل صادرات نفتی عراق در بودجه فدرال این کشور ۳/۰۸۸ میلیون بشکه در روز در نظر گرفته شده این در حالی است که صندوق بین‌المللی پول صادرات را ۳/۶ میلیون بشکه در روز پیش‌بینی کرده است. البته با تصمیم به کاهش تولید نفت در قرارداد ۳۰ نوامبر ۲۰۱۶ اعضای اوپک، این میزان صادرات منطقی به‌نظر می‌رسد.

در لایحه بودجه سال ۲۰۱۷ قیمت نفت ۴۳ دلار به‌ازای هر بشکه و سطح صادرات ۳/۶ میلیون بشکه در روز تعیین شده است.

۱. "Final Price of Oil Announced for Iraqi Budget 2017: Finance Ministry", Retrieved from <http://www.iraqindinar123.com>

۲. Bassem Jamil Antoine یکی از اقتصاددانان معروف عراقی

۵. قطر

براساس اظهارات مقامات دولتی قطر^۱ کاهش قیمت نفت طی سال‌های گذشته دست کم برای سه سال کسری بودجه به همراه داشته است.

براساس گزارش اقتصاد قطر در بلندمدت، کسری مالی سال ۲۰۱۶، ۷/۸ درصد از تولید ناخالص داخلی و نخستین کسری در ۱۵ سال گذشته بوده است. این کسری در سال ۲۰۱۷ در حدود ۷/۹ درصد از تولید ناخالص داخلی و ۴/۲ درصد از تولید ناخالص داخلی برای سال ۲۰۱۹ پیش‌بینی شده است.

برخی پیش‌بینی‌ها رشد اقتصادی این کشور را برای سال ۲۰۱۶، ۳/۹ درصد و متوسط قیمت نفت را در سال‌های ۲۰۱۷ و ۲۰۱۸ به ترتیب ۴۵/۴۹ و ۴۸/۹۱ دلار به‌ازای هر بشکه پیش‌بینی کرده‌اند.

کارشناسان اقتصادی بانک جهانی برآورد کرده‌اند که با تعیین بودجه مبتنی بر نفت ۴۸ دلار به‌ازای هر بشکه کسری بودجه قطر در سال ۲۰۱۷ افزایش خواهد یافت.^۲

۶. ایران

در فروض ضمنی لایحه بودجه سال ۱۳۹۶، میزان صادرات نفت و میعانات گازی ۲/۴۲ میلیون بشکه در روز، میعانات گازی در پتروشیمی ۱۱۳ هزار بشکه در روز، نرخ تسعیر ارز ۳۳۰۰۰ ریال، سهم شرکت نفت از درآمد نفت ۱۴/۵ درصد، سهم صندوق توسعه از صادرات نفت خام و میعانات ۲۰ درصد و قیمت هر بشکه نفت خام ۵۵ دلار در نظر گرفته شده

۱. "Qatar Predicts at Least Three Years of Budget Deficits", Reuters. Retrieved from www.thenational.ae.

۲. "How is Qatar Reacting to Low Oil Prices?", Retrieved from www.worldbank.org

است. مهمترین سؤالی که در اذهان کارشناسان اقتصادی کشور ممکن است ایجاد شود این است که آیا این قیمت تحقق خواهد یافت؟ علاوه بر این، حتی در صورت تحقق این قیمت آیا لازم است همه منابع نفتی سهم دولت در بودجه امسال هزینه شود یا بهتر است بخشی از آن به حساب ذخیره ارزی واریز شود؟

به نظر می‌رسد فرض قیمت نفت ۵۵ دلاری در بودجه سال ۱۳۹۶ خوشبینانه است کما اینکه اکثر کشورهای بزرگ تولیدکننده نفت، قیمت نفت در بودجه خود را زیر ۵۰ دلار به‌ازای هر بشکه در نظر گرفته‌اند. از سوی دیگر، متوسط برآوردها، قیمت نفت در سال ۲۰۱۷ را ۵۴ دلار و حداقل آن را ۴۸/۷۵ دلار به‌ازای هر بشکه پیش‌بینی کرده است. (جدول ۹) اگر نفت کشور را به‌طور متوسط ۲ دلار به‌ازای هر بشکه ارزان‌تر از سبد نفتی اوپک بدانیم، فرض ۵۰ دلار در هر بشکه، منطقی به نظر می‌رسد.

جدول ۹. جمع‌بندی پیش‌بینی قیمت نفت در سال‌های آتی توسط بانک‌ها

(دلار به‌ازای هر بشکه)

	Q416	Q117	Q217	Q317	2016	2017	2018	2019	2020
Median	48.50	51.37	53.75	55.84	43.11	54.88	60.13	62.50	66.73
Mean	48.67	52.28	54.60	56.84	43.46	55.23	60.63	64.90	66.41
Maximum	63.00	75.00	80.00	88.00	48.00	80.00	75.00	80.00	80.08
Minimum	38.50	45.00	44.00	48.00	40.90	48.75	51.00	55.00	50.00
# of forecasters	27	26	26	26	27	28	22	19	16

مأخذ: اینوستینگ

علاوه بر این، همان‌طور که در سیاست‌های کلی برنامه ششم و اقتصاد مقاومتی کاهش وابستگی بودجه به نفت مد نظر قرار گرفته است و با عنایت به اینکه در کوتاه‌مدت دیگر شاهد نفت ۱۰۰ دلاری نخواهیم بود، کاهش وابستگی به نفت در بودجه سال‌های آتی کشور از اهمیت بسزایی برخوردار است. این در حالی است که وابستگی بودجه به نفت در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ (با احتساب برداشت از صندوق توسعه ملی برای کمک به صندوق شکوفایی و نوآوری)، حدود ۳۵/۸ درصد خواهد بود که نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۵ این میزان بیش از ۱۰ درصد افزایش یافته است.

در جدول ۱۰ میزان وابستگی بودجه به نفت در سنوات ۱۳۹۱-۱۳۹۶ ارائه شده است. البته باید توجه داشت که این نسبت ممکن است کمتر از میزان واقعی برآورد شده باشد، زیرا منابع غیرنفتی لایحه در عمل خوشبینانه برآورد شده و تحقق کامل آن بعید است.

جدول ۱۰. درصد وابستگی بودجه به نفت

عنوان	عملکرد ۱۳۹۱	عملکرد ۱۳۹۲	عملکرد ۱۳۹۳	عملکرد ۱۳۹۴	قانون ۱۳۹۵	لایحه ۱۳۹۶
حداقل درصد وابستگی به نفت	۴۰	۴۲/۴	۳۵/۴	۳۳/۲	۲۵/۵	۳۵/۸

در نتیجه پیشنهاد می‌شود فرض قیمت ۵۰ دلار به‌ازای هر بشکه، مبنای فروض ضمنی لایحه قرار گیرد.

ه) جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

برآوردها و پیش‌بینی‌های نهادهای متعدد مالی و اقتصادی بین‌المللی نشان می‌دهد که قیمت بازار نفت بسیار متکی به تراز عرضه و تقاضا است. رشد سالیانه عرضه نفت در سال ۲۰۱۶ نسبت به سال قبل، ۴۴۱ هزار بشکه در روز و در سال ۲۰۱۷ به میزان ۵۴۴ هزار بشکه در روز پیش‌بینی شده است. در صورت اجرای توافق‌های اخیر کشورهای عضو اوپک و غیراوپک سطح عرضه تا سقف ۱/۸ میلیون بشکه در روز از ژانویه ۲۰۱۷، کاهش خواهد یافت. انتظار می‌رود در سال آینده تقاضای جهانی نفت با رشد روزانه ۱/۲ میلیون بشکه به میزان کل روزانه ۹۵/۵۵ میلیون بشکه برسد.

سناریوهای مختلف آژانس بین‌المللی انرژی^۱ در پیش‌بینی وضعیت بازار جهانی نفت طی سال‌های آینده نشان می‌دهد که در بازه میان‌مدت (۵ ساله) نرخ رشد تقاضای جهانی نفت به‌نظر با روند کُندی پیش خواهد رفت. تغییر بازدارنده احتمالی^۲ در اقتصاد چین که در ده سال گذشته (به‌دلیل اتخاذ سیاست رشد اقتصادی مبتنی بر شدت انرژی پایین) به‌عنوان موتور رشد اقتصادی جهان به‌شمار می‌رود، می‌تواند عامل اصلی این کاهش احتمالی تقاضای نفت به‌شمار رود.

متوسط برآوردها، قیمت نفت در سال ۲۰۱۷ را ۵۴ دلار و حداقل آن را ۴۸/۷۵ دلار به‌ازای هر بشکه پیش‌بینی کرده است.

چشم‌انداز بازار نفت کشورهای منطقه منا و حوزه همکاری‌های خلیج فارس نشان می‌دهد که این کشورها که پیش از سال ۲۰۱۴ از سود بادآورده افزایش قیمت نفت

۱. IEA (Nov.2016). World energy outlook 2016.

۲. Gear-change

منتفع شده بودند با افول قیمت‌های کنونی دچار کسری بودجه شدند. کسری بودجه اکثر صادرکنندگان منا در سال ۲۰۱۶، ۴/۷۵ درصد از تولید ناخالص داخلی برآورد شده است. از جمله برنامه‌های اقتصادی این کشورها برای مقابله با این کسری، اجرای طرح مالیات بر ارزش افزوده ۵ درصدی از سال ۲۰۱۸ است. تنوع اقتصادی و کم کردن درصد وابستگی به درآمدهای نفت از دیگر تصمیمات این کشورهاست.

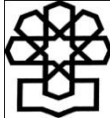
ایران در سال جاری با افزایش ۸۱۰ هزار بشکه در روز بر میزان تولید خود، سریع‌ترین رشد عرضه را در میان کشورهای تولیدکننده نفت داشته است. تولید نفت خام ایران در ماه اکتبر سال جاری به ۳/۷۲ میلیون بشکه در روز رسید که معادل سطح تولید پیش از اعمال تحریم‌هاست و میزان حمل نفتکش در ماه یاد شده، بالاترین سطح در هفت سال گذشته و به بیش از ۲/۴ میلیون بشکه در روز رسید.

اکثر کشورهای بزرگ تولیدکننده نفت نظیر روسیه، عراق، قطر و کانادا برای تراز مالی بودجه‌ای قیمت نفت خود را کمتر از ۵۰ دلار به‌ازای هر بشکه در نظر گرفته‌اند؛ اما در فروض ضمنی لایحه بودجه سال ۱۳۹۶، قیمت هر بشکه نفت خام ۵۵ دلار پیش‌بینی شده است، علاوه بر این، وابستگی بودجه به نفت در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶، حدود ۳۵/۸ درصد خواهد بود که نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۵ این میزان بیش از ۱۰ درصد افزایش یافته است. در نتیجه، با تعدیل پیش‌بینی قیمت نفت از ۵۵ دلار به ۵۰ دلار در لایحه بودجه سال آینده، هم استحکام پیش‌بینی منابع بودجه افزایش خواهد یافت و هم سیاست‌های کلی کشور در زمینه کاهش وابستگی بودجه به نفت رعایت خواهد شد. همچنین، در صورت افزایش قیمت نفت، مازاد احتمالی به حساب ذخیره ارزی واریز خواهد شد.

۱. ترازنامه انرژی، معاونت امور برق و انرژی، دفتر برنامه‌ریزی کلان برق و انرژی، ۱۳۹۳.
۲. مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، ماهنامه تحلیلی انرژی ۲ دوره دهم، شماره مسلسل ۱۵۱۱۰، آبان‌ماه ۱۳۹۶.
3. "Opec Monthly Oil Market Report", Nov.2016.
4. IMF(2016). *Breaking the oil spell*.
5. IEA (Nov.2016).*World energy outlook 2016*.
6. "Opec 171st Meeting Concludes", Retrieved from www.opec.org
7. www.bloomberg.com
8. IEA.(2016). *World Energy Outlook 2016*
9. IEA (Nov.2016)."Oil Market Report", Retrieved from www.iea.org
10. "Opec Monthly Oil Market Report", Nov.2016
11. EIA. (Nov. 2016). "Short-term energy outlook (STEO)"
12. Upadhyay, R.(Nov. 25th, 2016). "Goldman Sachs Turns Bullish on Oil", Retrieved from www.oilprice.com
13. Opec (2016). *World Oil Outlook*. Retrieved from www.opec.org
14. Ghafar, A.A. (Feb 18th, 2016). "Will the GCC be able to adjust to lower oil prices?", Brookings Institute, Retrieved from <http://www.brookings.edu>.
15. World Bank. (2016)."How is Saudi Arabia reacting to low oil prices?"
16. ۱."Saudi Arabia government budget forecast 2016-2020", Retrieved from www.tradeingeconomics.com
17. ۱. Joefield, G. (2016). "Budget 2016/2017: Definitely not a basket of goodies, but also not very painful", Republic Book Limited
18. "US increases Kazakhstan's oil production forecast", Retrieved from http://www.inform.kz/en/us-increases-kazakhstan-s-oil-production-forecast_a2925102
19. "2016-2017 Alberta budget highlits", Retrieved from <http://www2.deloitte.com>
20. Final price of oil announced for Iraqi budget 2017: finance ministry", Retrieved from <http://www.iraqindinar123.com>
21. ۱."Qatar predicts at least three years of budget deficits", Reuters. Retrieved from www.thenational.ae.

22. How is Qatar reacting to low oil prices?", Retrieved from www.worldbank.org
23. Henderson, J. (Dec. 2016). "Room for cynicism and hope in Russia's deal with OPEC", Oxford Energy Comment
24. Upadhyay, R.(Nov. 25th, 2016). "Goldman Sachs Turns Bullish on Oil", Retrieved from www.oilprice.com

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۵۱۹۹

شناسنامه گزارش

شماره چاپ: ۳۶۳

دوره دهم - سال اول

شماره ثبت: ۲۲۰

تاریخ چاپ: ۱۳۹۵/۹/۲۰

عنوان گزارش: بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ کل کشور ۱۱. دورنمای بازار نفت در سال ۲۰۱۷ و قیمت آن در بودجه برخی کشورها

نام دفتر: مطالعات انرژی، صنعت و معدن (گروه انرژی)

تهیه کننده: زهرا جعفری

همکار: میثم پیله فروش

اظهار نظر کنندگان: مهدی عسلی، سید غلامحسین حسن تاش

ناظران علمی: محمدحسن معادی رودسری، فرید دهقانی، فریدون اسعدی

متقاضی: کمیسیون انرژی

واژه‌های کلیدی:

۱. عرضه و تقاضای نفت خام

۲. پیش‌بینی قیمت نفت

۳. سبب نفت اوپک

۴. بودجه

۵. صادرات نفت ایران

تاریخ انتشار: ۱۳۹۵/۹/۳۰